

POSEL

zpod Žalého

Číslo 6

Ročník XXX/2020

Cena 10 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO, PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

podatelna@obecbenecko.cz

www.obecbenecko.cz

Slovo starosty	3
Společenská kronika	4
Příprava lyžařského areálu Kejnosa a Liška na zimní sezonu	5
Odpady	8
Poděkování	10
Originální dárky z Krkonoš pro Vaše blízké	10
Pořídte si pro svoji bezpečnost domácí detektor nebezpečných plynů	12
Poudání k Ruprechtě	14
Z hradního deníku paní Ruprechtly	14
Marcela Müllerová – Okamžiky radosti 2	16
Potichoučku se zase blíží Vánoce	16
Pravopis – povídka z Krkonoš od Josefa Šíra	17
Pojďte s námi na koledu	20
Koleda	26
Jak vychovávat děti	27
Vrbička	30
Kouzlo pohádek	36
Policie radí	37
Zakletá krása nitra kamenů	39

Príspevky a fotografie s popisy zasílejte nejpozději do 27. ledna 2021 s nadpisy a se jmény autorů.

Klidné a šťastné Vánoce, veselého Silvestra a úspěšný rok 2021 přeje obecní zastupitelstvo, zaměstnanci obecního úřadu a Středisko služeb s. r. o.

Obrázek na titulní straně: První sněž, k článku na str. 5

POSEL ZPOD ŽALÉHO

Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.

Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno ObSP Pardubice č. j. P/1-8190/91 ze dne 27. ledna 1991.

Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.

Uzávěrka dne 10. 12. 2020. Náklad 300 ks.

Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Vážení čtenáři Posla, v posledním letošním vydání našeho zpravodaje vás chci seznámit s výhledem hospodaření obce na příští rok a k tomu samozřejmě několik aktualit z dění v naší obci.

Máme připraven návrh rozpočtu na příští rok. Ke schválení je připraven na prosincové zasedání obecního zastupitelstva. I když v současné situaci není možné přesně odhadnout, jak to bude s financemi v příštím roce, myslím, že je dobré rozpočet mít, než postupovat podle rozpočtového provizoria. Rozpočtové změny je vždy možné přijmout a i za normální situace se jim v průběhu roku nevyhneme. Příjmy obce do velké míry závisí na daňových příjmech a ty budou určitě příští rok nižší (epidemie covid, změny daňových zákonů). V návrhu rozpočtu na r. 2021 s tímto do jisté míry počítáme. Kromě mandatorních výdajů obce a běžné údržby obecního majetku musíme počítat i se spolufinancováním dotačních akcí. Tyto věci mají prioritu. To je právě příležitost, kde peníze dělají peníze a k námi vloženým financím dostáváme někdy až 85 % peněz ať už z národních, nebo evropských zdrojů. Větší akce financované ze 100 % obcí proto budou až druhé v pořadí.

Reagujeme na vypsání dotační výzvy a podáváme žádosti o podporu na cesty. Chceme dokončit nový povrch cesty v Levínku, dále cestu v Horních Štěpanicích ke Dvoru a k Erlebachovým a od kos-

tela po vsi nahoru až do Houští nad Pohledničku. Mimo opravy těchto čtyř cest žádáme o dotaci na rekonstrukci areálu Sokolka v Dolních Štěpanicích a na rekonstrukci veřejných WC v Domě služeb na Be-necku. Tak doufejme, že aspoň něco z toho (nejlépe všechno) dopadne. Mimo to máme již schválenou dotaci na zateplení a výměnu oken včetně nové kotelny v Domě s pečovatelskou službou a totéž i na budově obecních dílen a garáží ve Lhotě Štěpanické. Ale tyto dvě akce pravděpodobně přesuneme na rok 2022.

S prvním sněhem naší obec opět poctili svojí návštěvou vlastníci hlučných sportovních automobilů na svých nočních výletech. Tito amatérští jezdci mnohdy nevalného řidičského umění se sjíždějí i ze vzdálenějších míst, aby v noci na zasněžené silnici projížděli smykem zatáčky, ohrožovali ostatní a rámu sem vykuchaných výfuků obtěžovali místní i návštěvníky naší obce. Každou zimu mám řadu telefonátů na chování těchto nočních jezdců, mimo jiné ohrožují i vracející se z večerního lyžování nebo lidi na procházkách. Několikrát jsem to již řešil s Policií ČR. Chápu ale, že Policie nemůže každý den číhat, jestli někoho nachytají. Pokud se někdo z vás setká s nebezpečným chováním těchto řidičů, nevolejte mě, ale přímo na Policii ČR. Případný zásah to tím urychlí.

Ještě na jeden nešvar související s motorovými vozidly bych upozor-

nil. Jsou to v posledních letech hodně oblíbené čtyřkolky. Teď nemyslím ty, které jejich majitelé používají ke své práci. Mám na mysli chalupáře, kteří si je přivezou na chalupu, aby nemuseli udělat krok pěšky a jezdí na nich i na pivo. Nebo někteří víkendoví „hosté“, kteří si je na přívěsech za auty dotáhnou na víkend a řadí tady na nich cesta necesta. Nasadí pásy, jezdí různě po sjezdovkách, mezi lidmi, kteří si následně stěžují. Do jisté míry to platí i o sněžných skútrech. Je to takový divoký západ, no spíš východ.

Máme začátek zimní sezony a chci tady vyjádřit uznání zaměstnancům obecního Střediska služeb. Letos si opravdu mákli, mimo nádrže na vodu pro zasněžování ještě stihli montáž dopravního pásu, přístavbu čerpací stanice a rozšíření zasněžování na sjezdovku Liška. K tomu ještě terénní úpravy na sjezdovkách a to vše v těžkých podmínkách deštivého konce léta a podzimu.

Od nového roku nás čekají změny v nakládání s odpady. Týká se to ze-

jména domovního odpadu z domácností. Podnikatelé, ti mají smlouvy se Severočeskými komunálními službami na likvidaci odpadů, takže ti si to řeší samostatně. Protože však náš zpravodaj Posel nechtou všichni, rozhodli jsme se tyto důležité informace dát všem na vědomí formou letáčku do každého domu.

Závěrem ještě něco k zasedání zastupitelstva obce. Po mnoho let jsme poslední zastupitelstvo v roce již tradičně pořádali v Horních Štěpanicích. Vždy jsme to spojili s následným sousedským posezením včetně nějakého občerstvení. Tuto tradici, ač neradi, letos porušíme z důvodů všem dobře známým. Z těchto důvodů jsou letos redukováné i další akce, jako rozsvěcení vánočních stromů, různé předvánoční besídky, vánoční trhy, koncerty atd.

Všem přeji hezké Vánoce a v příštím roce hlavně zdraví. Ať se nám ty nepříjemnosti, co jsme zažívali v letošním roce, vyhnou a vše se vrátí do normálu.

Ing. Jaroslav Mejsnar, starosta

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v září 2020

Jaroslav Mejsnar, Št. Lhota	86 let
Ažběta Šírová, Benecko	83 let
Miroslav Šír, H. Štěpanice	82 let
Jiří Faistaver, D. Štěpanice	79 let
Alena Záhorová, Benecko	75 let

Jubilea v říjnu 2020

Emilie Harcubová, Mrklův	86 let
Radmila Faistaverová, D. Štěp.	81 let
Zdeňka Koudelková, D. Štěp.	80 let
Marie Nováková, D. Štěpanice	80 let
Libuše Spanilá, H. Štěpanice	76 let

Příprava lyžařského areálu Kejnos a Liška na zimní sezónu 2020/2021

Přípravy na nadcházející zimní sezónu započaly již před rokem, kdy jsme k Vánocům dostali razítko a stavební povolení na retenční nádrž. Během zimy proběhlo upřesnění technických parametrů, výběrové řízení na dodavatele stavby a především padlo rozhodnutí o další modernizaci lyžařského areálu. S koncem minulé sezóny se tak rozeběhly práce na demolici starého koupaliště, následovaly přeložky sítí, zemní práce, pokládka fólie, výstavba čerpačky a montáž technologií, nakonec se postavilo oplocení. Nová nádrž má objem 6.000 metrů kubických, její kapacita je tedy více než čtyřikrát větší než původního koupaliště. Věříme, že tato stavba bude zásadním způsobem přispívat k časnému vysněžení sjezdovky Kejnos. A nebudou se tak opakovat dny, kdy byl sice mráz, ale nešlo sněžit z důvodu nedostatku vody.

S výstavbou nádrže souvisela i celková modernizace a posílení zásněžovacího systému včetně přístavby a posílení čerpací stanice, nové automatické řízení a ovládání děl přes mobilní aplikaci. Další novinkou, kterou ocení zejména nejmladší lyžaři, je nový dětský pohyblivý pás o délce 60m u dolní

HLAVNÍ SEZÓNA 19.12.2020 - 5.3.2021					VEDLEJŠÍ SEZÓNA do 18.12.2020, od 6.3.2021									
	běžná cena	Cena s kartou hosta (-20%) platí v HS pouze v období		Cena s kartou hosta (-20%) platí v HS pouze v období		běžná cena	Cena s kartou hosta (-20%)		Cena s kartou hosta (-20%)					
		2.1.- 30.1. 2021	30.1.- 2.1. 2021				2.1.- 30.1. 2021	30.1.- 2.1. 2021						
	dospělí		děti			dospělí		děti						
2 hodiny	350			270		300			230					
4 hodiny	460			350		390			300					
1 den	570			440		480			370					
večerní	270			220		270			220					
10 hodin (multi)	1560			1180		1560			1180					
2 dny	1310	1050		1000	800	1050	840		810	620				
3 dny	1760	1400		1310	1040	1410	1130		1060	850				
4 dny	2170	1740		1610	1290	1740	1390		1340	1070				
5 dnů	2530	2020		1890	1510	2020	1620		1560	1250				
6 dnů	2860	2290		2100	1680	2290	1830		1760	1410				
5/7 dnů	2740	2190		2050	1640	2190	1750		1690	1300				
1 den 2+1	1320				1120									
1 den 2+2	1660				1410									
každé další dítě	310				260									
100 bodů	190				190									
300 bodů	530				530									
sezóna	4900		2900		4900		2900							
Jízdné pro školní skupiny					Jízdné pro školní skupiny									
Hlavní sezóna 19.12.2020 - 5.3.2021 s kartou hosta (-20%) v HS platí pouze v období 2.1.- 30.1. 2021					Cena 2.1.- 30.1. 2021					Vedlejší sezóna do 18.12.2020, od 6.3.2021				
	bez večerního lyžování		s večerním lyžováním			bez večerního lyžování		s večerním lyžováním			bez večerního lyžování		s večerním lyžováním	
	běžná cena	s kartou hosta	běžná cena	s kartou hosta		běžná cena	s kartou hosta	běžná cena	s kartou hosta		běžná cena	s kartou hosta	běžná cena	s kartou hosta
3/6 dnů školy	1250	1000	1470	1180	3/6 dnů školy	1010	810	1250	1000	3/6 dnů školy	1310	1050	1710	1370
5/7 dnů školy	1830	1470	2260	1800	5/7 dnů školy	1310	1050	1710	1370	5/7 dnů školy	1310	1050	1710	1370
Od 13.2.2021 vlek HSK provoz již od 8:30, lanovka Kejnoss (ještě upřesní).														
20.3. Očekávaný konec provozu skiareálu pro zimní sezónu 2020/21														

stanice lanovky Kejnoss. Pořídili jsme to nejmodernější od rakouské firmy SunKid. U pásu vznikne také dětský lyžařský park, kde doufáme vyroste ne jeden budoucí lyžař či lyžařka, kteří se budou spokojeně na Benecko vracet. V neposlední řadě půjde také nově zakoupit skipas online a technicky vysněžit sjezdovku Liška. Celková výše letošních investic přesáhla hodně 10 mil. Kč a od stavby lanovky je určitě rekordní. Další důležité investice nás čekají i v letech dalších.

Mimo investic do novinek proběhla i pravidelná údržba a servis stávajících zařízení. Letošní letní sezónu lze považovat také za velmi vydařenou a brát ji jako příslib rozvoje areálu i v letním období. Práce letos bylo skutečně hodně, a já bych proto rád touto cestou poděkoval zaměstnancům Střediska služeb Benecko, s. r. o. za odvedenou práci, která byla zejména v podzimních měsících spojena s extrémně ne-

příznivým počasím a přesčasovými hodinami. Nezbývá než doufat, že práce bude zúročena dobrou zimní sezónou, která bude ovlivněna co nejméně koronakrizí.

Za Středisko služeb Benecko, s. r. o. vám, vážení spoluobčané, přeji hezké Vánoční svátky a mnoho úspěchů v novém roce. Těším se, že se budeme potkávat i na kopci.

Dominik Brožek

Informace o nakládání s odpady v obci Benecko

Změny od 1.1. 2021

Čtěte pozorně, důležité !!

Od 1. 1. 2021 dochází k některým změnám ve svozu odpadů, vyvolaným novým systémem svozové firmy Severočeské komunální služby Jablonec nad Nisou.

Pozor: Stávající pytle na směsný odpad a známky na popelnice budou v platnosti do konce roku 2020, lze je použít na poslední svoz 30.12.2020.

Tyto pytle na směsný odpad a známky na popelnice vracujte do 13. ledna 2021 na obecní úřad, peníze za ně Vám budou vráceny, po tomto datu již vracet nelze.

Úřední hodiny: pondělí a středa 9 - 12, 14 - 16.

Od 1.1.2021 budou pytle na směsný odpad a známky na popelnice jiné barvy. Při prvním svozu 6. ledna 2021 použijte nové známky a pytle, jinak Vám nebude odpad odvezen.

U pytlů na tříděný odpad změna není!

Odpady z domácností:

Nově bude svoz 1x za 14 dnů, svozovým dnem zůstává středa, po novém roce první svoz 6. ledna a pak vždy každý lichý týden. Komu nebude jedna nádoba stačit, může si pořídit další, nádobu, možno i pronajmout od firmy Severočeské komunální služby. Případně to řešit dokoupením označených pytlů, další možností je sběrný dvůr. Pokud bude někdo využívat pytle místo nádob, je vhodné je dávat do přístřešků v obci k tomu určených. Jinak dochází k trhání pytlů psy a divokými prasaty, v zimě poškození sněhovým pluhem, frézou. Připravujeme vážení odpadů na sběrném dvoře. Proto musí být směsný odpad přivážen v zavázaných pytlích nebo vhodných nádobách, aby jej šlo snadno zvážit na váze.

Chalupáři:

Chalupáři to řeší většinou nákupem označených pytlů, které při odjezdu dají někde na svozovou trasu. Tady je nutné, aby pytle bezpodmínečně dávali do přístřešků na odpady. Odjíždějí totiž většinou v neděli a do středy, kdy je svozový den, jsou volně umístěné pytle většinou roztrhané a odpady roztahané po okolí. Pozor, pytle pouze značené, zakoupené na obecním úřadě nebo v prodejnách potravin v obci.

Podnikatelé:

Podnikatelé uzavírají smlouvy přímo se svozovou firmou. Je na nich, jaké podmínky si dohodnou. Veškerý odpad z podnikatelské činnosti nepatří do sběrných nádob rozmístěných v obci ani na sběrný dvůr, týká se to i tříděného a nebezpečného odpadu včetně skla.

Tříděný odpad:

Na obecním úřadě jsou k dispozici barevné pytle na tříděný odpad (plasty, kartonové obaly, PET lahve, papír, plechovky, textil) za cenu 10,- Kč za kus. Naplněné pytle je možno odložit do přístřešků v obci nebo dovézt na sběrný dvůr. PET lahve, kovy, papír a sklo je možno odkládat na sběrném dvoře do velkoobjemových kontejnerů zcela zdarma (papír svázaný do balíků). Pro občany jsou po obci rozmístěny nádoby na sklo.

Nebezpečný odpad:

Vyhlašují se svozové dny, v tyto dny se nebezpečný odpad nakládá na sběrném dvoře.

Na sběrném dvoře nadále nebude možno odkládat stavební suť nebo jiný stavební odpad. To je nutno odvézt na skládku Dolní Branná nebo Košťálův.

Zelené kontejnery na bioodpad:

Tady jsou někteří lidé nepoučitelní. Hází tam všechno možné, včetně uhynulých domácích zvířat, stavebního odpadu nebo směsného odpadu. Jediným řešením asi bude umístění těchto kontejnerů na kontrolovaná místa (obecní dílny, sběrný dvůr). Vyřeší se to do jara. Ve většině případů (tráva, hlína z květináčů, listí) to lze řešit kompostem na vlastní zahradě.

Ceny:

Známka na nádobu (popelnici 110 l): 100,- Kč (od 1. 1. 2021 nové známky)

Pytel na směsný odpad (značený) : 100,- Kč (od 1. 1. 2021 jiné pytle)

Pytel na tříděný odpad: 10,- Kč, tyto pytle zůstávají stejné jako dosud

Uložení směsného odpadu na sběrném dvoře: 6,- Kč/kg

Upozornění:

Již v minulosti se stávalo, že někteří občané aby ušetřili za známku nebo pytel, odkládali odpad v neoznačených pytlích nebo igelitových taškách na různých místech v obci. Nejčastěji v čekárnách na zastávkách autobusů nebo do přístřešků na odpady. Některé takové chytráky jsme již identifikovali, na odhalení použijeme kamery a fotopasti. Stojí vám to za tu ostudu a hrozbu vysoké pokuty?

Paušální platba za odpady.

Stávající systém známek a pytlů je nejspravedlivější. Každý platí za to, co vyprodukuje. A také to motivuje k třídění. Pokud by však byly se stávajícím systémem komplikace, přistoupí obec k paušální platbám za osobu. Dle nového zákona o odpadech je možno tuto platbu stanovit až na 1.200,- Kč za osobu na rok. Každá domácnost pak dostane nádobu o velikosti podle členů domácnosti (2 osoby 60 l, 3 osoby 80l, ...vývoz 1x za 14 dnů). Sběrný dvůr v Dolních Štěpanicích by se pak pravděpodobně zrušil, nebo výrazně omezil jeho provoz (otevřeno např. 1 den v měsíci).

Obec Benecko

PODĚKOVÁNÍ

Moje poděkování patří hlavně paní Janě Koukalové – Kloudové, bývalé pracovníci obecního úřadu, která měla největší práci, když přepisovala můj škrabopis do počítače, dr. Gerstnerovi za účinné rady a porady, kdy doplnil přejezdy vlaků po transsibiřské magistrále podle dat v dědečkově deníku, Já tolik literatury o první světové válce nemám.

Poděkování patří také OÚ Benecko, který uveřejnil některé z mých prací v místním zpravodaji „Posel zpod Žalého“.

Zuzka Strnádková

Doplnění

V článku „Vzpomínání na dědečka legionáře“ jsem opoměla dopsat ještě jednoho dědova sourozence Antonína. Tímto se příbuzným omlouvám.

Zuzka Strnádková

ORIGINÁLNÍ DÁRKY Z KRKONOŠ PRO VAŠE BLÍZKÉ

Podpořte jejich koupí krkonošské řemeslníky i informační centra

Podzimní sychravé dny jsou ideálním časem, kdy začít přemýšlet o vánočních dárcích pro vaše blízké. I malé děti vědí, že tím nejkrásnějším dárkem, je dárek vyrobený ručně a ze srdce. Říkáte si, že nejste zruční ani kreativní, že to určitě nezvládnete? To ani nemusíte. Originální dárky z Krkonoš, s láskou ručně vyráběné, si můžete koupit. Potěšíte tak své blízké a zároveň podpoříte místní šikovné řemeslníky a výrobce.

Originální, šetrné k životnímu prostředí, vyrobené z místních surovin a tradiční technologií, to jsou výrobky vysoké kvality označené speciálním

logem „Krkonoše – originální produkt®“. Tato značka zákazníkovi garantuje, že výrobky prošly přísným procesem certifikace a že skutečně pochází z Krkonoš. A z jakých originálních produktů z Krkonoš si můžete vybrat? Podívejte se na stránky www.regionalni-znacky.cz/krkonoše, kde najdete všechny certifikované výrobky.

Pokud máte doma nebo mezi přáteli vášnivě čtenáře a milovníky Krkonoš, jistě vás nadchne bohatá nabídka knih o krkonošských boudách, významných osobnostech, těžkém a zajímavém životě horalů

i historii krkonošských měst a obcí. A pro nejmenší čtenáře určitě vyberte některou z pohádkových knih Marie Kubátové.

Sběratele fotografií a obrázků starých i současných Krkonoš potěší nástěnné i stolní kalendáře pro rok 2021. Darovat můžete kalendáře s reprodukcemi fotek z celých Krkonoš nebo například z Rokytnice nad Jizerou, Vrchlabí, Žacléře a dalších měst.

A kde si můžete všechny tyto dárečky i jiné nakoupit? V krkonošských informačních centrech. Každé vám nabídne jedinečné výrobky a vždy s úsměvem vás rádi obslouží. Informační centra najdete ve Vrchlabí, Černém Dole, Harrachově, Horním Maršově, Peci pod Sněžkou, Hostiněm, Janských Lázních, Jilemnici, Lánově, Malé Úpě, Rokytnici nad Jizerou, Strážném, Svobodě nad Úpou, Trutnově, Vítkovicích v Krkonoších, Vysokém nad Jizerou, Žacléři a Kořenově. Kontakt na informační centra najdete na stránkách www.krkonoše.eu/turisticka-informacni-centra.

Krkonoše – svazek měst a obcí

POŘÍDETE SI PRO SVOJI BEZPEČNOST DOMÁCÍ DETEKTOR NEBEZPEČNÝCH PLYNŮ

Hasiči v posledních letech zaznamenávají stoupající počet zranění, poškození majetku nebo úmrtí z důvodu úniku nebezpečného plynu. Také počet domácností používajících k vytápění, ohřevu vody nebo vaření zemní plyn nebo propan-butan stále roste.

Domácí detektor úniku plynu by měla mít pro vlastní bezpečnost každá domácnost, kde se nachází plynový ohřívač, vařič, nebo jiný přístroj, který je poháněn plynem, případně místa, kde jsou skladovány tlakové lahve s plynem. **Detektor plynu dokáže včas odhalit případné nahromadění hořlavých, výbušných či toxických plynů**, protože reaguje už při koncentracích, které ještě nejsou zdraví nebezpečné. Na přítomnost plynu upozorní zvukovou a světelnou signalizací. Některé detektory také na digitálním displeji zobrazí koncentraci nebezpečného plynu v dané místnosti.

Nejčastější nebezpečné plyny v domácnosti

METAN

- hlavní složka zemního plynu
- hořlavý a výbušný
- lehčí než vzduch, hromadí se pod stropem

PROPAN-BUTAN

- hořlavý a výbušný
- těžší než vzduch, klesá k podlaze

OXID UHELNATÝ

- vzniká při nedokonalém hoření a spalování
- hořlavý, výbušný a smrtelně jedovatý
- není ani cítit, ani vidět
- je mírně lehčí než vzduch, stoupá ke stropu

Kam umístit detektor

Detektory instalujeme do místností, kde hrozí únik plynu. Nejčastěji jsou to kuchyně, kotelny nebo místnosti, kde je například plynový ohřívač vody (tzv. „karma“). **Místo instalace volíme podle toho, jestli chceme odhalit únik lehkého plynu stoupajícího ke stropu, nebo těžkého, který se drží u podlahy.** Vhodné umístění konkrétního detektoru by mělo být popsáno v návodu použití výrobku. Poplašným signálům se vyhneme právě správným umístěním a dostatečnou vzdáleností od spotřebiče.

Konkrétních modelů domácích detektorů úniku plynu je celá řada. Detekují různé plyny, nejčastěji propan-butan, zemní plyn, ropné látky a etylen. Na trhu je také dostatečný výběr detektorů plynu, které lze zapojit do běžné zásuvky s napájením 220 V.

Jak se zachovat při úniku plynu

Když víme, odkud plyn uniká, **okamžitě uzavřeme hlavní uzávěr plynu. Místnost se snažíme vyvětrat otevřením oken a dveří. Poté místo urychleně opustíme.** Nezapomeneme varovat sousedy v domě a událost oznámíme na tísňovou linku **150 nebo 112**. Zamezíme používání otevřeného ohně nebo jiného možného iniciátoru výbuchu (např. vypínače, elektronické přístroje, spotřebiče).

Pokud dojde k nadýchání nebezpečného plynu, vyneseme postiženou osobu na čerstvý vzduch, udržujeme ji v klidu a teple a sledujeme dýchání a stav vědomí. Při zástavě dechu okamžitě zahájíme umělé dýchání. **Vždy zavoláme lékaře** prostřednictvím tísňové linky 155 nebo 112, i když se postižená osoba subjektivně cítí dobře.

Pro snížení pravděpodobnosti vzniku nežádoucí události v souvislosti s provozem plynových zařízení je důležité provádět jejich **pravidelné revize a kontroly**.

*por. Mgr. Iva Michalíčková
koordinátorka preventivně výchovné činnosti
HZS Libereckého kraje*

Poudání k Ruprechtě

Vážení čtenáři,

už ani nevím, jak se ke mně do Poniklý dostala zpráva, že Ruprechta, paní na hradě ve Štěpanicích, pořádá během prázdnin pro děti a jejich rodiče prohlídku hradu a vypráví jim o jeho minulosti. Jako zvědavá bába si povídám, půjdeš se tam taky podívat. Napekla jsem buchty, narovnala do košíku a hajdy do Štěpanic. Z Poniklý je to notnej kus cesty. Ale dorazila jsem včas. Děti už byly na místě a Ruprechta začala zrovínka vyprávět. Nikdo ani nedutal. Bylo takový ticho, že z díry v borůvčí, kde je vchod do pekla, bylo slyšet chrápání čertů. Mně už sluch tolik neslouží, ale děti to slyšely všechny. Po prohlídce hradu každý dostal dárečky, co Ruprechta připravila, občerstvily se buchtou, rodiče jim opekli burty a Rarášek spustil hru na kytaru. Je to šikulka. Od Ruprechtly jsem se dozvěděla, že bude pořádát pro děti ještě stezky odvahy. Moje zvědavost byla obrovská, ale ta cesta z Poniklý mě odradila. Napekla jsem buchty a loupežníci Pepíci je dětem dopravili. Nedávno se u mě na chalupě zastavila hradní paní Ruprechta, potřebovala bylínky na zimu pro své dvojčata. Uvařila jsem jí šípkovej čas a Ruprechta mně vyprávěla jakou měla radost z prohlídek hradu i ze stezek odvahy. A tak teď už vím, že na prohlídky přišlo 170 dětí a připravila jim 2550 dárečků. Na stezky odvahy přišlo 100 dětí a dostaly 1200 dárečků. Nevím, jak to všechno stíhá. Na starosti má celej hrad, dvojčata a Huberta. No, je to ještě mladý důče. 678 let, co to je? Moc Ti, Ruprechto, děkuju a přeju Ti pevný zdraví, abys mohla co nejdýl rozdávat radost dětem i dospělým. A vám, milí čtenáři, přeju v týhle zvláštní a nelehký době, pokud možno požehnaný Vánoce prožité v klidu a pohodě a do roku příštího jen a jen zdraví.

Ponikelská bába

Z hradního deníku paní Ruprechtly

Milí hradní přátelé,

opět Vás zdravím a přináším novinky z hradu. Letošní stezky odvahy se nám obě moc vyvedly. Ačkoliv dětí přišlo víc, než bylo hlášených, o to větší byla naše radost. Počasí nám přálo, přestože na 3. 10. 2020 objednal Krakonoš velkou futeř. Futeř řádila všude možné, hradu se však vyhnula vel-

kým obloukem. To by tak bylo, aby si paní Ruprechta nedomluvila s Krakonošem vlídnější počasí. Na stezce odvahy proto vanul příjemný větřík, který však vysoké smrky tyčící se kolem hradu nerozhoupal a návštěvníky hradu neděsil.

Jak probíhala první stezka odvahy, jsem Vám všem už psala naposlady. Druhá stezka byla hodně podobná, proto bych chtěla napsat o něčem jiném. Na stezce odvahy jsme letos přivítaly nové čarodějnice, které obohatily naši hradní skupinu nadšenců. V prvním termínu jsme přivítaly na hradě novou čarodějnici

Helenku, která k nám zaletěla z Horních Štěpanic. Moc jí děkujeme za pomoc a za pěkný přístup, kterým obohatila naši stezku.

Ve druhém termínu jsme na hradě přivítaly dvě nové sexy čarodějnice: Marušku a Natálku. Ty k nám zaletěly až odkudsi z okolí Prahy, sama přesně nevím... Jedno však vím jistě, jestli to na hradě povedeme takto dál, nebudeme mít nouzi ani o mužské hradní příznavce.

Začátkem listopadu jsme uzavřeli soutěž o nejhezčího hradního bubáka. Soutěž byla vyhlášena na stezkách odvahy. Z 26 zaslaných fotografií bylo velice těžké vybrat toho nejhezčího bubáka, proto jsme se rozhodli odměnit všechny děti a všechny bubáky vyhlásit jako nejkrásnější. Navíc jsme vyhlásili vítěze kategorie Miss sympatie bubáků, kterou vyhrál bubák, jehož fotografii přikládáme. Hubert s Raráškem prohlásili, že svým zjevem velice připomíná bílou paní Ruprechtu po ránu, zejména co se účesu týká. My ženy však víme své, ať si Hubert s Raráškem říkají, co chtějí.

Letos jsme ještě chtěli uspořádat Vánoce na hradě, ale akci necháme až na dobu, kdy se bude moci shromáždit více osob. Sice už potom nebude ta správná předvánoční atmosféra, ale věřím, že když se budeme snažit, atmosféru si uděláme vánoční klidně i na jaře nebo v létě, protože jak si to uděláme, takové to budeme mít a my se snažit budeme hodně!

Tímto se s Vámi loučím, přátelé. S Krakonošem jsem se domluvila na nějaké té sněhové peřině na Vánoce. Přeji Vám všem hezké a veselé Vánoce, bohatého Ježíška nejen dětem, ale i Vám dospělým, v novém roce ať Vás provází hodně lásky, zdraví, štěstí, spokojenosti, optimismu a pohody. Mějte se krásně a zachovejte nám svou přízeň. Vždy tu budeme pro Vás, Vaše děti a vnoučata.

Vaše hradní paní Ruprechta

Marcela Müllerová

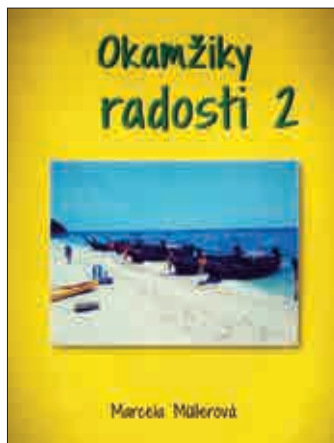
OKAMŽIKY RADOSTI 2

„Milí přátelé a příznivci mých knih, děkuji moc za Vaši přízeň. Protože ohlasy na první knihu Okamžiky radosti byly příznivé, rozhodla jsem se napsat pokračování. Pokračování však bude úplně jiné, než byste čekali. Tentokrát jsem chtěla vytvořit humorný příběh o soužití mezi mužem a ženou, o zážitcích, které může nabídnout život s malými dětmi. Věřím, že se Vám kniha bude líbit, že nabídne hodně okamžiků k pobavení, že pozvedne Vaši náladu. Ačkoliv jsou příběhy vymyšlené, věřím, že nejednou podlehnete pocitu, že něco takového by se klidně mohlo přihodit i Vám.“

Hlavní hrdinka Mili je poněkud svérázná žena. Život s jejím mužem Emilem a dvěma malými dcerkami jí přináší mnoho nečekaných situací, které se snaží zvládnout s humorem sobě vlastním. Jednoho dne při úklidu dcerky Olivka s Esterkou najdou alba s fotkami a Mili se díky nim rozpomíná na své cesty po Thajsku a po Maroku.

Knihu můžete zakoupit v Knihkupectví u Malých v Jilemnici, na Obecním úřadě Beňacko nebo si ji můžete objednat na telefonním čísle 608 607 331 a autorka Vám ji osobně předá i s věnováním.

doplnit autora

Potichoučku se zase blíží vánoce

Potichoučku se zase blíží vánoce, stejně, jako každý rok a stejně jako každý rok se na ně těšíme. Stejně se také snažíme najít alespoň drobný dáreček, kterým bychom potěšili své milé. Předvánoční čas bývá skoro vždy hektický. Většina žen se snaží mít všechno co nej..., a tak myje, smýčí a uklízí, peče desítky druhů cukroví a popravdě si řekněme – okolí tuto snahu málokdy dostatečně ocení. Ano, cukroví všem samozřejmě chutná, protože domácí je prostě domácí, ale při současných trendech „štíhlých linií“ zůstane většinou až do velikonoce.

Myslím, že po těch létech spěchu si ženy zaslouží předvánoční a vánoční pohodu. Proč si neudělat krásná setkání s dětmi a jejich rodinami, se sourozenci a dalšími příbuznými, na které nám během roku nějak „nezbýl“ čas. Určitě by kohokoliv z nich pozvání na kávový dýchánek nebo na oběd potěšilo. Také společné procházky nejsou od věci, vždyť v našem okolí je mnoho krásných míst a málo kdo je během roku z nedostatku času navštívil. Většinou se vždy našlo něco důležitějšího. Vždyť procházky pročistí hlavu a mysl a po návratu se bude každý cítit víc než spokojeně.

Dobu adventu každý prožívá jinak. Někdo ji opravdu využije k návštěvě rodiny a přátel, jiný si udělá výlet na místa, kam se celý rok chystal. V letošním roce byly, přičiněním koronaviru, veškeré aktivity ztížené, přesto si myslím, že v rámci rodiny a nejbližších přátel se něco určitě podařilo – samozřejmě za dodržení všech nařízených opatření.

Popřejme si tedy pohodové vánoční svátky, užijme si rodiny a do Nového roku to nejcennější, co potřebujeme, hlavně zdraví bez strašáka koronaviru, spokojenost a život v míru.

Zuzka Strnádková

POVÍDKY Z KRKONOŠ OD JOSEFA ŠÍRA

Pravopis

Povídka pro vzpomínku na autora Josefa Šíra, který před 100 lety v listopadu náhle zemřel.

Je sobota 11 hodin. Vyučování je skončeno. Učitel se vrátil do třídy, aby opravil diktáty v deníkách a vyřídil úřední věci.

Sluníčko sem svítí a ozařuje zvířený prach. Na lípě, šeptající před otevřeným oknem, poletuje začernalý rehek se žlutým ocáskem a učí mládě lítat. Dále na švestce u truhlíku se čepejí špaček. Ještě včera si fíkolil bezstarostně, jak mu co napadlo, dnes už je zamlklý, nejspíš mu nastala také již starost.

Starý 60 letý učitel bere sešit po sešitě. V některých není chyb, v jiných dvě, tři. Asi v desátém sešitě se chyby hemží, a učitel opravuje s ustrnutím: „Býda s bídou se podkává. Falež do tmy zahází, pravda na svjetlo vychází. Kdo má k čemu příhodní, ať nečeká na jiní zas. Nezcházejí se hory s ho-

ramy, ale lidé s lidmy. Štěstí oberlách se vlece, neštěstí lítá na křídlech.“

„Ale ty Andulo! No počkej!“ hněvá se učitel v duchu a hrozí prstem, jako by tu měl před sebou tu vinici, v šátku na neposlušných vlasech na babku uvázaném, v tmavomodrých šatech, které sahají jen nad kolena a po lokte. Pak obrací listy sešitu, a dívá se na předešlé, opravené již práce. Všude jinde je chyb méně, a i sloh je dobrý. Předešlá úloha vypadá po opravě takto: „U babičky měli ve světnici v koutě otevřený větráček, jen takovou díрку ve stěně. Jednou v zimě jsem šla ze školy, a potkala jsem babičku. Vrátila mě k nim, protože byla věje. Děda přišel z továrny a huboval mě, že by mě musel zrovna čert domů nést, když je taková zima a oškливо, že bych ještě zapadla. Zůstala jsem u nich přes noc. Ráno jsem hledala botky, a našla jsem v nich vrabce. Vletěl dírkou do světnice a schoval se v botce. Děda mu přistříhl s každé strany dvě peroutky, a chtěla jsem si ho vzít domů, ale Bětuška chtěla, abych jí ho nechala, tak jsem jí ho dala.“

„Děvče je dobré a vtipné, ale dnes se páralo a šeptalo, proto ten chatrný výsledek,“ přemýšlí učitel.

„A tím jsi ty vinen! Kdybys na ně byl přísnější – Stát, napsat trest – po škole, –“

„Inu – přísnější – Vždyť jí nic nepřehlédnu a neslevím – Ale stačí snad domluva.“ **Jak patrně, je učitel ve své mysli rozdělen na dvě osoby, které se mezi sebou přou.**

„Nerad se člověk trápí, máme trápení jiných dost a dost, nač si jich ještě přidělám?“

„Ale Andula v pondělí dostane svůj díl a odpláče si to, nechám si tu její deník na vrchu! I ostatní děti ucítí opratě.“

„Však tě to pondělka přejde a budeš se na ně zas usmívat. Jako bys nevěděl, že se vůle musí přísností vycvičit k vytrvalosti a pozornosti!“

„I vždyť cvičím a pořádek mám dobrý a kázeň těž, ale jsou to děti! Přísnost – ovšem přísnost! Ale jakpak potom zvím, zajímá-li je vyučování nebo ne, když tu bude mezi mnou a jimi stále obava před trestem jako tlustá železná stěna? Přísnosti se všechno podřídí a někdy je to na škodu. Tak ku příkladu – některé dítě nerado polévku, tak tady na něho spustíme hrůzu: „Musíš, máš ji jíst!“ Co se tedy stane? Sní ji, ale zkaží si žaludek. Ty bys měl nejraději všechno na komando, všechno na puntík, všechno v uniformě dle známých názorů, ale nebyl bych pak podoben lékaři, jenž léčí všechny nemoci stejnými prášky? Nejsou lidé všichni stejní, a my Slované přejeme více živlu citovému nežli suché, přímé moudrosti, která každý cit umačká. Naše děti jsou od útlého mládí, již od kolébky živeny lahodnou, měkkou poesíí národních písní, říkánek, básniček, pohádek, jimž nikde rovno není – ony již od záhy vidí národní výšivky a kroje – a proto povaha našeho lidu směřuje k lásce, k veselé družnosti, kdežto – Však ty víš, co chci tím říci! Klidíme

ovoce pichlavého hlohu! To je dobrota, to je sladkost, že?“

„Ty taky hájíš pravopisné chyby?“

„Nic nehájím, ale pro pravopis netluču jako důvěra a přísnost. Kdož ví, v čem mladé vyučovat?“

Inu, pořád s tím tvým pravopisem! O matice - když jsme psali vzorce ob-
jednávek na korespondenční lístky,“ jak nám sdělili horlivě a upřímně svým
dětinským aktem kárajíce: „My jsme si, pane učiteli, psali o knížky diva-
delní, jenž už nevím, které firmě, a přišlo nám jich na ukázkou šest. Tři kusy
jsme u nás hráli. Nejlepší byl ‚Spytihněvův hněv‘. Hrála jsem žebračku.“ „A
jakpak s to provedla?“ – „Já nevím, sama se chválit nebudu, ale nespletla
jsem se ani jednou!“ – „Nu tak vidíš, . možná, že bez pravopisu bude z ní
třeba znamenitá herečka ochotnice.“ -

„A bude-li při tom znát i pravopis, bude ještě lépe!“

„Inu, toť se ví, ale zlom to na koleně! A celkem – je to přec jen vedlejší.
Já myslím tak: Vyrostete-li někdy v ženu, a napíše svému muži: „Mylí muži!
– Tvá verna Andula“, že bude více záležet na pravdivosti těch slov než na
pravopise. Co by bylo platno, kdyby to napsala sebe bezvadněji, kdyby byla
to lež.“

V tom právě přichází Andulina matka do třídy, a žákyňe s ní.

„Jdu, pane učiteli, na radu,“ začíná matka. „Dostala jsem právě lístek
od přátel z kraje – mám u Nymburka bratrance a strýce – chtěla-li bych jít
s dětmi k nim na léto na práci, abych zítra přijela. Tak nevím – Holky jsou
slabé – víte sám nejlíp, jak to tady u nás na horách chodí, že se člověk ne-
nasytí a neuživí, a tam by nebyla o sousto nouze – zesílily by. Strýc mě to
nadhodil už loni, ale rozpakovala jsem se – zajedno se člověk ostýchá, už
jsme tomu zvyklí – a za druhé – nerada bych brala Andulu tady ze školy,
ona taky nechce o tom ani slyšet, má vás tuze ráda – ale abych se vám při-
znala – nejde to už, přestává všechen ostych a všechny ohledy. Boža, co má
úlevu, sítkuje a Andula ji navazuje vlasy – dnes u toho seděly obě už od
čtyř hodin – ale věřte, že nám jejich výdělek nestačí ani na brambory?
A kdyby i stačil, kde se tu mají ty brambory sehnat? A tak to je bída. Dokud
se živobytím protluku, je dobře, ale jakmile se člověk s největším příčině-
ním nemůže ani uživit, pak přestává tahle práce těšit a zanevře na všecko
na světě – Opravdu nevím, co mám dělat. Jak povídám: Holkám se tuze
nechce, tady mají kamarádky, a tam budou přece jen jako v cizině –.“

„Radím vám, abyste tam jela. Život a zdraví je nejpřednější. Vždyť může
Anna i tam do školy chodit –.“

„Inu ovšem, že by chodila. Ona se stejně málo učí, - a co se jí doma na-
kážem!“ Děvče hledí zamyšleně na své místo v lavici. Jistě nerada, lituje
však svých drobných poklesků.

„Budeme snad potřebovat školní zprávu?“

„Školní zprávu pošlu přímo tam do školy, ale vyber si, dceruško, sešit a výkresy! Deník máš tu!“ Učitel chce žákyni vytknout, že dnes udělala mnoho chyb, ale připomíná si, jak časně byla v práci zapražena, a mlčí.

Mezi tím, co děvče hledá ve skříni své věci, znamená si učitel adresu, a hovoří s matkou o běžných starostech. Při odchodu podávají obě učiteli ruku a loučí se: „Děkuji vám, pane učiteli za vyučování!“ šeptá děvče pohnutým hlasem, a pak odchází zvolna za svou matkou. Když došlo ke dveřím, zastavuje se a hledí k zemi, dodává samo od sebe smutně a rozechvěle, „Budu na vás – pane učiteli – vzpomínat!“

„A já na tebe též. Pilně se uč, a buď pozorná!“

Kroky odcházejících došustily po schodech, již i domovní dveře klaply, a učitel se ještě dívá ke dveřím. Cítí v hrudi hřejivé teplo.

„No tak vidíš, tohle je nejlepší výsledek mé práce. Není cennější než ten tvůj pravopis?“

Z Literárně - životopisného sborníku „Josef Šír a rod Šírův v Podkrkonoší“ I. díl vydaný roku 2010 nákladem vlastním v počtu 100 ks praprapravnučkou Janou Šustovou a Kristiánem Richterou.

Pojďte s námi na koledu!

Miloš Gerstner starší

Asi má pozvánka vyzní naprázdno. Dnes se už na horách koledy nezpívají. Dřívější černé hodinky kolem roztopených kamínek se rozjasní v záři televizních obrazovek, jejichž svit převrství i stínové obrázky vzpomínek. Dnes snad všichni horáci listují ve stejné knize. Hovoří-li se o Vánocích, točí se řeč okolo nákupu lyží a sportovní výbavy pro děti, okolo nové mrazničky a pi-anina pro dceru; to zas vylétají tisíce! Ale přijedou zimní rekreatanti a rozpočet se vyrovná. Kromě peněz přinesou ze světa i noviny pravé i nepravé, veselost vázanou i nevázanou, dny dostanou spád a vzruch, kdepak koledy!

Jinak se slavily vánoce před jedním lidským věkem. Říkalo se jim hody. Budou koláče, štedrovnice, hubovec, odpočnou si lidé i stavy, vánoce jsou Vánoce!

Ale citově plnější a snivější než vlastní hody byla doba předvánoční.

Úroda byla sklizena do poslední brambůrky, strop světnice utepčen od poválek až po hřeben střechy voňavým senem, stěny obrovnány zvenčí „boudou“ jako kožichem ze zeleného roští, ani hrabě Fridolín se necítil ve svém hradě tak jistý jako třeba Urbanec nebo Bachtík na Levínku. Předvánoční idyla začínala zpravidla s příjezdem svatého Martina. Hory byly krásné jako panenská nevěsta. První významná svatá byla Kateřina. Tu si horáci hlídali. Prověřili si pranostiku, že chodí-li Kateřina po ledě, dupe Štěpán ve blátě. I Ambrož měl co mluvit do večerů v tichých sněhem zapadlých chalupách. Děvčata házela v ten den přes hlavu střeviscem. Otočí se už konečně špičkou ze dveří ven? Vdá se? Nevdá se? Také Mikuláš křížoval se svou pekelnou družinou mezi chalupami a děsil děti až v něho věřící nebo už poučené nevěřící, protože co kdyby. V oknech chalup se objevily figurky čertů a mikulášů ze sušených švestek a z jablek, napíchaných na tenké loučky. Stavby rachotily rychleji, šicí stroje hrčely, všude samý „postarbajt“, ale proč by se nenastavila noc, když přibude do rodinného rozpočtu na nákup mouky a třeba i rozinek?

Taková byla předvánoční idyla. Páchla sice petrolejem, vždyť každý stav, každý šicí stroj musel mít svůj světelný zdroj, ale pach petrolejky se ztratil ve vůni koláčů, rozinek a „vodvárky“ z rozvařených křížal, zatím jen oslavované koledami.

Taková byla předvánoční idyla. Páchla sice petrolejem, vždyť každý stav, každý šicí stroj musel mít svůj světelný zdroj, ale pach petrolejky se ztratil ve vůni koláčů, rozinek a „vodvárky“ z rozvařených křížal, zatím jen oslavované koledami.

V dědově chalupě byla veliká světnice. Čtyři tety v ní pracovaly u šicích strojů, v hořením rohu měl svůj hoblovací „verštat“ mladý strýček, takže celá sednice byla dílnou s různorodým řemeslem. A to třeba ještě děda přinesl březové metly na pometla a babička peří na sedrání. Pospíchalo se, povídalo, a najednou si někdo zanotoval koledu. A za chvíli všechny tety šly také do Betléma podle klapání podnožek svých strojů, strýček pobrukoval druhý hlas a hoblík mu do toho sykal příznávky, děda basoval. Nejvíce koled znal děda. Nejraději jsem měl tu, že „naši hoši večer pásli blízko Betléma“. To pro ty „naše hochy“. Snad každý večer přicházeli ke strýcovi na pobytí jeho vrstevníci, všem dohromady se říkalo „naši hoši“. Takže celá ta koleda měla pro můj dětský rozum neanonymní původce děje i známý kraj. Návrší nad Mrklovem se přece odjakživa říká Betlém.

Ta koleda má sedmnáct dlouhých slok. Děda je uměl všechny zpaměti.

Dívky v ní přinášely k jesličkám různé pochoutky, hoši šli s nimi vyhrávat. „Štemovali“ varhany a „valthorny“, polní trouby a velké dudy a různé jiné nástroje, až mi bylo Ježíška líto, jak mohl při velikém rámusu tolika „našich hochů“ usnout.

Když jsem dospěl a zapisoval si různé plody lidové slovesné tvořivosti, děda si už celý text nepamatoval. „Život se mně krátí s pamětí.“ Pookřál, když jsem před ním otevřel Horákovy Krkonošské koledy. Vydalo je Krbalovo nakladatelství v Bělohradě roku 1939. Tam byla ta koleda celá. Horák ji zachytil ve Sklenařicích, stejně se tak zpívala na Benecku. Děda si pak vzpomněl ještě na další sloku. Byla o kaprálovi, který dá strílet salvu proti mračným dnům. Tedy ještě větší rámus než muzicírování.

Některé koledy měly i jakési funkční zařazení. Když se stavěl betlém, zpívala se koleda „Pastouškové vstávejte...“. Měla pěkný taneční rytmus a já jako kluk jsem v ní měl zaklínadlo, jímž se „naši hoši“ na čas proměnili v dřevěné pastýře s troubami a mrklůvský Betlém se nevešel do dědova čtyřmetrového betléma pod stropem „senice“.

Na Štědrý den se na Benecku zpívala pastýřská koleda „Kubo, Matouši, vzhůru, pastouši...“. Je to koleda jistě velmi stará. Zpívá se v ní o „velku a nedjedu“, pastýři se oslovují voláním „bratře“, melodie se asi rodila v souzvuku s nějakým hluboce znějícím dechovým nástrojem.

Za mého mládí se ještě zpívalo mnoho jiných koled. Postříbřil se jimi čas předvánoční i vánoční, ale to nebylo jejich pravé poslání. Koledy zpívali původně „koladníci“, když chodili na Štědrý den a na Štěpána „po koladě“. Slovo „kolada“ bylo eufemismem prozaističtějšího výrazu žebrota. Autory nejstarších koled byli asi většinou kantorů. Ti byli nadáni výsadou chození po koladě, aby si poněkud zlepšili své ubohé postavení. Každý kantor se rád blýskl nějakou tou novou, neodposlouchanou, za ní byla u uznalých hospodářů vyšší odměna. Chudých kantorů bylo na horách mnoho, proto se tu také urodilo více koled než v úrodné nížině. Skládal je i pasecký Věnceslav Metelka, čtenářům Západyých vlastenců známý jako vlastenecký principál Čížek.

Většina koled je osnována na jedno brdo. V úvodu koledník krátce oznamuje, že se v Betlémě svítí, ale pak dlouze a podrobně vyzpěvuje, které dárky dobří lidé přinášejí k jesličkám, načež koledu ukončí zpěvným „vinšem“ zdraví, štěstí a požehnání hospodáři a jeho rodině. To celé je pak poplatné hlavnímu poslání koledy zpívané na koledě: žádosti o dárek, hlavně o koláče.

Pěkně to říká Věnceslav Metelka v závěru jedné své dvacetislokové koledy:

„Mne jako hrdinu zpívání znáte, / koledu hojnou dnes to vy nám dáte, / bychme přišli přesrok neb na Nový rok, / sobě žádáte.“

*„Končíme. Ještě jsme chtěli vám říci:/ Nezhášejte v domě před náma svíci.
/*

*Tím se prozradíte, že neradi dáte / nám štědrovnici.“
„Poslední verš, slyšte, budem zpívat, / začínáme oba skoro již zívati;/
chceme ještě dál jít, peníze ulovit/ a dary sbírat.“*

Těžko bychom v 78 Horákových krkonošských koledách hledali silný náboženský náboj. Jistých je jen asi 13%, v 65 procentech je Ježíšek, jeho rodiče a narození více méně zmiňováno a v 22 procentech jen humorné a strastiplné osudy koledníků. To neznámý autor benecké koledy „Štědrý den ráno se přibližuje...“ se ani nezmiňuje o tom, že se něco stalo v Betlémě. Zpívá jen o trampotách, které měl s pečením koláčů. Sládek mu prodal špatné kvasnice, těsto se srazilo, místo „pokruty“ měl jen samé trampoty. Šel si stěžovat k rychtáři, ale ten ho dal vsadit do klády. Domů se bojí jít, proto prosí sousedy o „koláče pěkný“.

Ani jilemnický koladník v koledě „Bodejž se zbruncila bába, přál bych jí, by snědla hada...“, neoplývá náboženskou pokorou. V pěti sedmiveršových slokách spílá zlé bábě, která mu patrně nedala koledu, proklíná zlé časy a nakonec vyhrožuje všem, kdo ho neobdarují. Roztlučte jim hrnce, džbány a mědence, potříská koláče a v peci ulije plamen, koledě udělá ámen. To už je vysloveně rebelantské počínání.

Vždycky svérázní byli Bratrouchovští. Vynikali smyslem pro humor v dobách dobrých i zlých, smáli se i v koledě. „Nastal nám den veselý, božího narození, vánoční památka malého děťátka.“ Tak začíná písnička, která vypravuje opravdu veselý příběh dvou chudáků. Chtějí také donést k jesličkám dárek. Protože nic nemají, odvedou obecního kozla.

„... Už ho, bratře, už ho mám, držím ho za rohy, /jen honem dones provaz, svážeme mu nohy. /

Já ho popad na sebe, už mě pranic nezebe, / a utíkám za ves pryč, kozel brečí víc a víc.“

A poslední pátá sloka vše usmiřuje:

„... Už jsou dary shledaný, do Betléma půjdem, / vezmem s sebou muziku, tam veselí budem. /

Budem hrát i zpívat, s Ježíškem se radovati, / na věky věkův amen, aby nás ujistil v něm.“

Jak je vidět, námět si nevybíral v rukavičkách. Ale nevybírala se ani slova. Až příliš volně vypravuje benecký koladník o svém koledování. Písnička „Šel jsem na koladu po ránu z domu...“ je spíše kuplet než nábožná píseň. Děvečka ho vyhnala vidlemi, ale byla potrestána i s kuchařkou, ženou také lakotnou. Napadl je jakýsi pes, upadly do louže a

„... tak se v té struze obě zmáchaly, po celé čtyři dny své sukně praly. /

Kudy jsou chodily, tudy jsou smrděly, až lidé plili.“

Tyhle rozverně koledy už nebyly dílem kantorů, ale nějakých vesnických vtipálků. Ti z dávné legendy učinili současnost, děj převedli do svého pro-

středí, vstoupili do něho sami, přibrali i sousedy a vytvořili tak idylu propletenou vtípnými nápady s příslovečným horáckým humorem, dobroti-
vým jako vánoční koláč, do jehož „vomasty“ zpěvák zastrčí zlatník, nikoliv
jehlu. Tu adresnost a dobovou současnost najdeme třeba v koledě ze Stu-
dence „V Betlémě se svítí...“. Autor v ní jmenovitě uvádí studenecké sou-
sedy, některé dokonce i s domovními čísly. Dovídáme se, že v době, kdy
koleda vznikla, žili ve Studenci nositelé jmen Šanda, Martinec, Šorfa, Vancl,
Pošepný, Višňák, Kudr..., soused Mádle s „příšponem“ Grosmanovým do-
jede do Betléma a nechá tam svého vola, aby hrál „Jezule“. To je také jedna
zmínka o Ježíškovi. Je zasazena až do poslední, čtyřriadvacáté sloky. Nejinak
jsou pojaty koleda z Roztok, z Vysokého a z dalších obcí, všude jsou jen ti
„naši hoši“. Jsou tu i pomístné názvy, přezdívky, nářeční výrazy a v příliš
rozpustilé koledě ze Sklenařic „Nastal nám den veselý...“ se popisuje i po-
stup při pečení koláčů. Jako by autoři těch skladeb a skladbiček pamato-
vali na to, že se jejich texty jednou budou zabývat národopisci, jazykozpytci
a pracovníci v toponomastice.

Velkou zásluhu o zachování krkonošských koled má už jmenovaný ří-
dící učitel Josef Horák z Martinic. Ale mezi pamětníky lze pořád ještě na-
cházet alespoň trosky koled posud nepodchycených. Horákem chystaný
k vytištění druhý díl nemohl být vydán pro nastalou německou okupaci,
kdo ví, zdali k tomu někdy dojde.

Snad posledním autorem koledy na horách byl Josef Kubát z mrkl-
ovského Žalého. Byl to rázovitý horák, písmák, dobrý člověk. Hospodařil vy-
soko nad Vrchlabím v čísle 8, „kalkoval“ a byl prý i dobrým krejčím. Jako
všichni mužští na Žalém pytláčil a navíc chytal „krtice“, krtky, z jejichž ko-
žíšků šil pěkné čepice. Jeho synové Josef řečený Kukaňský a František byli
nadšení divadelní ochotníci, o nichž jsem už psal. Asi kolem roku 1905 slo-
žil Kubát Žalskou koledu, začínající vyznáním „Poslechněte mě, křes-
ťané...“. Celá píseň má má pětadvacet osmiveršových slok, je tedy dosti
náročná na pamatování, ale přesto se po Mrklově a na Benecku dosti zpí-
vala. Ne jen proto, že nabádá ke křesťanské pokoře, ale proto, že v ní autor
pěkně vystihl dobročinné možnosti obyvatel všech devíti chalup na samotě
Žalý. A postupuje v ní podle domovních čísel! Josef Šolc koupí štedrovnici,
manželka ušije košilkku a sukničku a pěknou karkuličku, vdova Novotná
tučnou husičku chystá malému Jezulátku a dva červené šátečky, Josef Po-
chop upeče koláče, přidá jitrničky a klobásy, jeho Ančka koupila cukr,
mandle a jiné dobroty, Vincenc Mejvald nadělá dříví, jeho Ančka přidá
džbán smetany, Josef Kubát utká jemné plátno, jeho bratr Jan udělá ko-
líbčičku, Antonín Fajstaver je chudý, může dát jen dvě žemličky a tři oříšky,
Zikmund Mejvald napeče chleba a dá „šítu“ slámy a sena pro osla a pro vo-
lečka. Soused po sousedu i s manželkami tu vystupují jako štedří dárci, je

patrné, že i na Žalém by svatá rodina nestrádala hlady. Autor sám daruje pěkný kožíšek, ale neříká, že z vydělaných krteků. Kartounovou sukničku a zazpívá koledu a do Betléma to všechno doveze Ignác Novotný. Celá koleda vyznívá jako oslava dobrého přátelství mezi sousedy, jak na odlehle samotě ani nemohlo být jinak.

Za mého mládí se už po koladě nechodilo. Jen kluci hráli lidovou vánoční hru „Jesličkáři“. Na Štěpána chodil po Benecku obecní chudý, jmenoval se také Štěpán, a zpíval známou píseň „Koleda, koleda, Štěpáne“. Také tři králové si našli cestu do hor. Jak jsem tenkrát toužil po tom, abych si mohl zmalovat tváře papírkem od cikorie nebo třeba zmazat i sazemi. Také jeden z nesplněných snů!

Na Nový rok po snídani zpívali hospodáři starou píseň:
*„Rok nový jest již k nám přišel, / v němž má býti každý vesel. /
 Radujme se, veselme se v tomto Novém roce.“*

Píseň měla šestnáct slok, ale nebyla krkonošského původu. Našel jsem ji ve starém bratrském kancionálu.

Z nalezeného konceptu rukopisu v pozůstalosti.

PS. Vidíte, otec se ještě dočkal toho, že jeho pravnouček Vašík se sazemi na Tři krále zmazal, chvála Bohu! A co se ještě letos na Barborku nestalo, Vašík je tatínkem Václavíčka a já jsem pradědečkem.

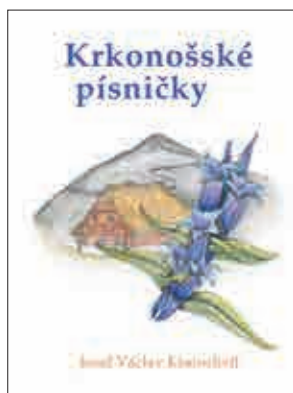
-rst-

Ze sna se probudit musíme

2. Berzy nám kolady poneste,
dlouho nás tady stát nenechte,
abychom mohli jít Ježíškovi povědít,
jak ste štědrý, milosrdný.
Traladra...
3. My tam taky s váma půjdeme,
Ježíškej klanět se budeme,
aby nám požehnal, po smrti k sobě uzal,
to do nebe přijal k sobě.
Traladra...

Zazpíval dědeček Kristian Lukeš z Dolních Štěpanic, 1955.

Převzato z knihy *Krkonoské písničky*, sebral Josef Václav Kratochvíl.
Knihu během letošního léta vydalo nakladatelství Gentiana Jilemnice pro
ZUŠ Karla Halíře ve Vrchlabí.

JAK VYCHOVÁVAT DĚTI

Miloslav Rychlovský

**Rádce pro rodiče, vychovatele a učitele
Nakladatelství Josef R. Vilímek v Praze 1940**

Známý publicista a pedagog vydává jedno ze svých nejzajímavějších pojednání. Jak praví ve své předmluvě, snaží se čtenáře poučit o tom „jakými zákony se řídí lidské tělo i duše, jak rozumět dětským projevům a jak na ně správně reagovat“. Dítě, bytost, ve které národ žije a trvá a k němuž směřuje všechna naše péče, je právě dnes předmětem všeobecného zájmu. Jak s ním máme zacházet? Jak o ně pečovat? Jak mu rozumět? Jak je vychovávat? To všechno jsou otázky, na něž dává názorné odpovědi tento spis. Je rozdělen do čtyř částí. Nejprve pojednává o dítěti malém, pak o mládeži středního věku, potom o mládeži dospívající a zakončuje svůj názorný a příkladný rozklad kapitolami všeobecnými. Dílko, ač psáno záměrně a důkladně, nikde se nestává suchopárným, neboť je ožívováno názornými příklady ze života i pedagogické praxe nebojí se ani humoru a vtipu, jen aby plně a plasticky vyzněly these, zastávané autorem. A právě pro autorovu důkladnost a objektivitu uvítejme toto pojednání, které se stane nejen nezbytné rodičům a pedagogům, ale všem, kdo se blíží k dítěti s vědomím, že v něm je základ a zdraví národa.

O trestech a odměnách

Má dobrý vychovatel taky trestat? Mnozí říkají, že nikoliv. To jsou romantikové. Avšak trest má mít ve výchově takové místo jako ve spořádaném státě: má být argumentem posledním. Teoreticky s tím bude každý souhlasit. V praxi je však rozdíl v tom, kde kdo si to poslední představuje. Někteří tu hranici vidí blízko, jiní daleko. Je nesčetné množství cest a cestiček, jež vedou bezpečněji k cíli než násilí. Hledat je úspěšně, to je něco, co činí vychovatelské dílo velikým a co je povznáší na umění. Ukážu to na několika příkladech:

Měl jsem kdysi s dcerkou Vlastou nedorozumění. Řekl jsem jí: „Že's zlobila, nebudu s tebou celý den mluvit. Nechoď ke mně!“ V poledne přišla s obrázkovou knihou. Ani jsem si jí nevšímal. Večer mně přinesla hračky. Já

zase nic. Chvilí mlčela, pak se otočila k ženě a řekla: „Tak se podívej: já jsem mu to už odpustila – ale táta truceje dál!“ – Jako malý hoch jsem jednou s maminkou hlídal. Běhal jsem okolo domu. Najednou jsem si pomyslel, že bych mohl vylézt na vysokou třešni pod domem. Ve chvílce jsem byl ve vršku a trhal do papírového sáčku. Za chvíli jsem slyšel: „Kde jsi?“ – „Tady.“ – „No, kde tady?“ – „Na třešni.“ Jakmile mne maminka spatřila, div si nezoufala. Utěšoval jsem ji kývaje na ni pravou rukou: „Pán Bůh vždycky pomohl, Pán Bůh zas pomůže.“ Slezl jsem bez nehody. Pamatuji se, jak mne mrzelo, když se maminka na mne zlobila, a nedala se udobřit ani nejlepšími třešněmi, které jsem jí nabízel. – Malé děti těžce snášejí osamělost. Proto pohružka, že se budeme zlobit, je obvyčejně odvrátí od nežádoucího jednání. – I divoké projevy dětské vášnivosti zkrotíme tím stejně dobře, aniž by byla potřeba vyšpláchnout na dítě studenou vodu, jak mi doporučovala jedna matka.

Venkovský hoch přišel kdysi ve škole ke stolu: „Já chci pero!“ řekl zhurta. Učitel nic, psal dál. Hoch myslil, že učitel neslyšel, proto rozkřikl se ještě víc. Učitel zas jako by neslyšel. Spolužák z první lavice hocha přitáhl k sobě a něco mu pošeptal, načež chlapec po třetí přistoupil a řekl slušně: „Prosím o pero.“ Hned je dostal. Vidět, že lze někdy dojít cíle bez jediného slova a hlavně bez rozčilování. Čím lépe to kdo dovede, tím větší je jeho autorita. – Zejména trestat třeba s klidem a rozmyslem.

Přišel ke mně v tělocviku hoch, že ho píchá v boku – na první pohled simulant. Náhodou jsem měl v kapse zavírací špendlík, nenápadně jsem jej rozevřel a vytáhl a ukryl v hrsti, pak jsem chlapci vsunul pod kabát ruku a ptal se ho se zdánlivou soustrastí: „Tady tě píchá?“ – „Ano, ano, tady.“ Vytáhl jsem rozevřený špendlík a pravil: „To bylo to píchání!“ Hoši stáli udiveni, nejvíce podvodník. Pak se mu vysmáli. Chlapec zahanben utekl do řady a od té doby se nepřišel omlouvat.

Dostali jsme kdysi do první měšťanky hochu se zlou pověstí a vyzývacím pohledem. Dělal jsem, jako bych nic neviděl. Byl chytrý a chytré děti bývají s prací dříve hotovy a pak zlobí. Když neměl co dělat, dával jsem mu rozřezávat nové knihy, zavírat okna, posílal jsem ho s oběžníkem a jinak jej zaměstnával. Jednou jsem zaslechl, jak o přestávce řekl spolužákům: „Já bych potřeboval novou fotografii do legitimace a nevím, jak ji lacino opatřit.“ – „Tak si odpoledne přijď ke mně,“ řekl jsem mu. Druhý den mně vyřizoval maminčin dík a vzkaz, jestli bych nevyfotografoval jejich Jiřinku, ale za peníze.

Bylo rodičovské sdružení. „Nezbujničí vám náš Franta?“ ptal se mně jeho otec. „Já mu každý den říkám: Poslouchej toho učitele, nebo tě přerazím!“ – „On by možná zbujičil,“ pravím, „ale je vidět, že má pořádného otce, tak se drží. Všechno dobré vám o něm mohu povědět.“ Otec na mne

vyvalil oči: „Jistě? Teď už vím, proč mě pořád posílá, abych šel do školy. To nikdy neudělal!“ Z hocha se stal dobrý duch třídy.

V dospívání bývají děti nedůtklivé a vzdorovitě. Zvýšený sebecit vyžaduje dovednějšího jednání. Jeden z mých žáků byl zvláště citlivý, mračil se a urážel pro maličkost. Hledal jsem příležitost, jak ho tomu odnaučit. Jednou jsme četli z mluvnice větu, každý žák po pořádku jednu bez vyvolávání. Najednou přišla věta: Mládenečku mladý, poslechni mé rady, zanech toho mračení! Přerušil jsem pořádek, ve kterém hoši četli, a vyvolal žáka, co se mračil. Když si přečetl větu, která byla na něho šita, pousmál se, ostatní se na něho ohlédli a od té doby se nemračil. – Podobně jsem jiného odnaučil loudavosti. V tělocvičně se dlouho strojil, takže jsme všichni musili na něho čekat po zvonění. Jednou v polovině hodiny, když se ještě pilně cvičilo, řekl jsem mu znenadání: „Běž se strojit, abys byl včas oblečen!“ Hoch to přijal jako vtip, ale podruhé si už pospíšil.

Ze sousední školy přišla k nám stížnost, že tam zaběhli tři hoši a plašili děvčata na chodbě. Každému byl dán záznam na horší známku z chování. Velmi je to mrzelo. Poněvadž se pak slušně chovali, oznámil jsem jim ve vhodné chvíli, že jim trest slevuji, aniž mne o to žádali. Promíne-li se poklesek, nebo podmíněně odpustí, žák se tím cítí zavázán; je to mnohem lepší než odprošování. – Trest nemá být tvrdá spravedlnost, oko za oko. Jeho úkolem není msta, nýbrž polepšení. – Polepší-li se žák, je trest zbytečný.

Lze taky tělesně trestat, ale o té věci není jednotné mínění. I lidé vynikající připouštějí tělesný trest, jiní jej zásadně odmítají. Záleží na věku a povaze dítěte. Děti starší než třináctileté bych nikdy tělesně netrestal. Některé děti zlého jednání nesnesou; u nich tělesný trest by znamenal těžký vnitřní otřes. U jiných se zase po dobrém nic nespraví; v tom případě ušetří metla mnoho řečí a zdraví vychovatelů. Ale ani takové dítě se nesmí cejchovat jako vyvrhel, nýbrž při první příležitosti, když ukáže dobrou vůli, máme mu ji ukázat i my a říci: „Vidíš, že to jde? Bylo by toho potřeba? Byl bych velmi rád, kdyby už nemusilo k něčemu takovému dojít.“

Viděli jsme, že trest může být nahrazen vtipem, žertem, nikdy ne však posměškem, který by bolel a urážel; nejlépe je děti zaměstnat a opatřit jim přirozené podmínky. Pak nebudeme trestů téměř vůbec potřebovat.

Potkal jsem kdysi cestou do školy svého žáka. Řekl mně: „Podívejte se, co jsem našel!“ A položil mně na dlaň zlaté hodinky s řetízkem. Poslal jsem hocha s nálezem na policii. V konferenci byl dán návrh, aby ředitel školy šel do všech tříd a poctivého žáka zvláště slavnostně pochválit. Mimo to jsme mu napsali na propouštěcí vysvědčení poznámku, aby ten krásný skutek šel s ním do života. Ten rok žáci často odváděli nalezené věci.

Odměna působí leckdy lépe než trest nebo zastrašování. Odměnami se však nesmí plýtvat, odměňovat se mají jen činy pozoruhodné.

Vrbička Zuzka Strnádková

Nad Mrklovem, při cestě od Křížovek na Valteřice, je místo, kde se říká „U vrbičky“. Ta vrbička tam skutečně je – sice ne už strom jako dřív, ale velký keř tam přece jen zůstal. Jen se neví, kdo, kdy a proč ho tam zasadil, nebo jak se tam vůbec dostal.

Jednou navečer šla Mařenka s Jeníkem na procházku. Vlastně měli schůzku, proto chtěli být dál od vesnice, aby měli celou dobu jen pro sebe. Za povídání a spousty polibků došli skoro k vrbičce. Právě se za Žalým objevil Měsíc, zalil Vrbičku stříbrným světlem a Jeník s Mařenkou uviděli něco zvláštního. Celá vrbička vypadala jako ze stříbra a na každé větvičce seděl malý okřídlený človíček a za ruku držel drobounkou květinovou vílu. Takovou věc mladí lidé ještě neviděli. Překvapeně se dívali a mysleli, že se jim všechno snad zdá! Stáli a jen se dívali. Netrvalo dlouho a k vrbičce se snášela padající hvězda. Jakmile se dotkla země, proměnila se v královnu víl Lesanu a vzápětí se objevil Krakonoš.

Sotva se pozdravili, Krakonoš mávl kouzelnou holí a pod vrbičkou stály dva trůny. S Lesanou se na ně posadili a elfové s vílami slétli dolů a posa-

dili se kolem. Byla velká porada. Mluvílo se o květinách, stromech a ostatních rostlinách a nakonec se dostali k podzemí. To už ale Krakonoš volal krále permoníků a trpaslíků. Možná málokdo ví, že v nitru Žalého je veliká jeskyně, která slouží k ukrývání pokladů, které se v horách krkonošských nalézají a kam je permoníci s trpaslíky ukrývají. Krakonoš pak čas od času troškou zlata vypomůže potřebným. Jenomže teď se poklady najednou začaly ztrácet. Proto ta velká porada!

Král permoníků povídá: „Nejsem si jistý, ale myslím si, že poklady odebírá královna Černých zmijí. Nejdříve jsem si myslel, že se mi to jen zdálo, ale aspoň dvakrát jsem viděl černý sametový ocas zmije mihnout se mezi balvany a pokaždé něco zmizelo.“ Krakonoš se přidá: „I já jsem o tom přesvědčený, je tedy na čase něco s tím udělat, protože královna poklady užívá ke zlu, které škodí nejen lidem, ale i přírodě. Za čas by zničila všechny a všechno.“ Do toho se vložila královna víl: „Abychom královnu Černých zmijí zničili, potřebujeme dívku, která je čistá duše. Jen ta může dokázat, aby zmizela ze světa. Nehleď na to, že jde hlavně o lidi a i oni se musí přičinit. Mohl by to samozřejmě být i muž, ale je tu nebezpečí, že ho královna při svých proměnách zmate tak, že na svůj úkol zapomene a to by bylo zlé. Muž je prostě muž a když vidí krásnou ženu, celý se roztrhse. A to nemůžeme riskovat, protože víme, co královna zmijí dovede. Hned by ho omotala kouzlem a jak by ho zmátla, přišel by o život a ona nabyla novou sílu. Nepřejeme si ani jedno, ani druhé. Takže raději najdeme mladou dívku, která lépe odolá královčiným kouzlům.“

Jeník s Mařenkou stáli jako přikovaní. Slyšeli všechno, ale neuměli si představit, jak veliké nebezpečí všem hrozí. Jeník povídá: „Copak je tak těžké takového tvora zabít? Kdyby mi dali pořádný meč, usekl bych jí hlavu a bylo by to!“ Mařenka ale povídá: „Jeníku, já si nemyslím, že by to bylo tak jednoduché. Podle toho, co jsme slyšeli, je to víc, než těžké a bez pomoci Krakonoše a královny Lesany by to asi nikdo nedokázal. A proti zlu se bojuje velmi těžko.“ Jeník ale pořád vedl svou: „Kdyby se tomu hadu usekla hlava, bylo by to hned!“ „Ale Jeníku, slyšel jsi, že ta černá královna vládne kouzly a proti nim obyčejný člověk nic nezmuže, pokud mu zase nepomůže jiný, který kouzlí sám.“ Na to už Jeník neměl odpověď a tak řekl: „Tak si myslím, že bys na tu černou zmiji šla nejraději sama!“ „Víš, Jeníku, kdyby si mě vybrali, aspoň bych se o to pokusila. Takové zlo přece nesmí na světě zůstat, když chce všechno zničit!“

Ještě chvíli se dohadovali a ani si nevšimli, že k nim přišel Krakonoš s královnou Lesanou. Krakonoš promluvil první: „Mařenko, máme za to, že jsi široko daleko jediná, která by byla schopná toto veliké zlo zničit, jestli se k tomu rozhodneš.“ Také královna Lesana se přidala: „Jak říká Krakonoš, slyšeli jsme tvůj názor a byli bychom moc rádi, kdyby ses toho úkolu ujala.“

My to udělat nemůžeme, i když vládneme kouzly. Můžeme ti ale účinně pomoci, když se rozhodneš.“

Jeník jenom stál, ale Marušce zasvítily oči! „Vy byste chtěli, abych to byla zrovna já? Ale já nevím, jak bych to měla udělat!“ „My ti samozřejmě pomůžeme, ale hlavní práce zbyde na tebe.“ Teď se ozval Jeník: „Maruško, to přece neuděláš, vždyť víš, že bys mohla přijít o život a co bych si tu sám počal?“ „Jeníku, musím se o to aspoň pokusit, protože takové zlo tu přece zůstat nesmí! Jdi teď domů, popřej mi štěstí a nikomu o tom neříkej. Já tu zůstanu.“ Jeník chtěl ještě něco dodat, pak ale jen mávl rukou a šel. Ještě se několikrát otočil, ale věděl, že Maruška své rozhodnutí nezmění.

Krakonoš s Lesanou začali Marušce vysvětlovat, co vše bude muset udělat pro zničení tak velkého zla. Nejprve ukázali na Vrbičku a řekli: „Nikdo z lidí neví, že tahle Vrbička má kouzelné větvičky. Kdo si je utrhne, pomohou mu splnit úkoly, nebo vyléčit smutek. V určitých případech dokážou léčit a chránit proti špatným lidem, když je budeš mít u sebe. A nevádí, když uschne. Vlastnosti jí zůstanou. Ty z ní dostaneš tři větvičky. Jednu si dáš za pas pod blůzku, jednu k srdci a třetí do rukávu. My ti přidáme tři

křišťály pro ochranu proti kouzlům a veliký rubín, aby hlídal tvoji lásku. Nevěřila bys, jak je lehké obrátit lásku v nenávisť! Ještě dostaneš temně modrý safír a lapis lazuli – modrý kámen se zlatými žilkami pro léčení. Nic z toho, co teď máš u sebe nesmíš ztratit, protože každá ztráta by tě oslabil a ztížila úkol, který sis předsevzala vykonat. Pamatuj, že jen na tobě teď záleží, jestli toto velké zlo, které má v sobě královna Černých zmizí a které vše ohrožuje, bude zničeno.

Teď ti ještě ukážeme vstup do podzemí, který se ti bude hodit při cestě zpět. Rozumí se samo sebou, že o ničem v budoucnu nikdy nepromluvíš – ani s Jeníkem. Je to sice hodný hoch a má tě upřímně rád, ale nedovedl by tuto vědomost dlouho zamlčet. Jakmile by to prozradil, bylo by s ním zle a vaše štěstí by se zhroutilo.“ Krakonoš vzal malou větvičku Vrbičky, dotkl se jí Země a ta otevřela cestu do nitra Žalého. Mařenka neříkala nic, jen se dívala. Klikatou cestičkou sestupovali do hlubiny a Krakonoš i Lesana ji upozorňovali na mnoho zvláštností, které podzemí nabízelo. Když došli k velkému balvanu, zastavili se. Kámen byl zajímavý nejen velikostí a tvarem, ale také vrostlými žilkami kovů, takže vyzařoval nejen světlo, ale i příjemnou energii. Mařenka vztáhla ruku, aby se ho dotkla, ale hned ji stáhla, nevěděla, jestli smí. To už ale Krakonoš i královna kývali, že ano. Mařenka byla jako v jiném světě – nic krásnějšího nikdy neviděla! Sotva se ho dotkla, kámen ožil a jako by ji vtáhl do sebe. Mařenka se cítila šťastně, spokojeně a příjemně. Po chvíli ji kámen „propustil.“ Krakonoš i Lesana se na ni usmívali a řekli: „Toto byla poslední zkouška, i když jsme věděli, jak dopadne. Tento kámen vždy bezpečně odhalí i tu nejtajnější špatnou myšlenku a podle toho se zachová. Přestane zářit, vysílat své dobré energie a takového člověka doslova vyplivne na zem a ten už se k němu nikdy nedostane, i kdyby se docela změnil. U tebe jsme věděli, že tě kámen okamžitě přijme a dá ti ochranný obal. Nyní se už vůbec nemusíš bát. Už navždy s ním budeš spojená a bude tě chránit do konce tvých dnů.“ Ještě dostala proutek z vrbičky s tím, ať ho schová do rukávu, aby ho mohla kdykoliv použít při vstupu do podzemí, když je bude potřebovat. Vystoupili na povrch a brána se za nimi ihned zavřela.

„Teď se vrátíme do míst, kde pod Žalým vytéká pramen, (dnes se jmenuje Ambrožův). U něho bývá královna Černých zmizí, zde se napije a odpočívá – většinou v pravé poledne. Má tam své místečko a tam také jednou za rok svléká svoji kůži. Tam také každý den odkládá svoji korunu, ve které je zakletá její síla. Tu musíš získat ve chvíli, kdy zavře oči. Nikdy nespí dlouho, jen pár minut a ty to musíš stihnout. Kdyby ne, rychle se dotkni Země proutkem z vrbičky, který jsem ti naposled dal a ihned zmizíš. Královna sice vycítí nebezpečí, ale když nic neuvidí, uklidní se. O totéž se pokusíš další den. Máš jen tři možnosti. Pokud se ti to nepodaří, bude s tebou

zle a my budeme muset hledat jinou neohroženou dívku. Věříme ale, že ty svou odvahou vše překonáš. Nyní jdi domů. Zítra o jedenácté se zde sejdem a řekneme ti víc.“

Mařenka se rozloučila a spěchala domů. Věděla, že na ni bude Jeník čekat a dnes poprvé si přála, aby ne a byl doma. Přání se jí ale nemělo vyplnit. Jeník čekal, celý nervózní a hned se vyptával, proč tam byla tak dlouho a co tedy bude dělat, aby tu zmiji zničila. Mařenka se vymluvila na únavu a poslala ho domů s tím, že se druhý den navečer zase sejdou. Také rodiče se vyptávali, kdeže byla, protože viděli Jeníka čekat za humny, ale Mařenka jen řekla, že se minuli. Druhý den spěchala s prací, aby byla v jedenáct u Vrbičky. Krakonoš a Lesana už čekali. Zopakovali a upřesnili celý postup a dodali: „Mohlo by se stát, že Černá zmije náhle otevře oči. Musíš být připravená a mít v ruce větvičku i velký rubín. Kdyby se to stalo, chytni korunu a na Černou zmiji namíř rubín. Při tom se co nejrychleji dotkni větvičkou Země.“

Mezi tím, co Krakonoš s Lesanou provázeli Marušku podzemím, Černá zmije vycítila nebezpečí. Nevěděla přesně odkud přichází, protože Krakonoš i Lesana dokázali svými kouzly srovnat energie tak, že je nemohla přesně určit, ale instinkt ji varoval. Věděla o podzemí i o Vrbičce a jejích kouzelných větvičkách, o Krakonošovi a Lesaně – svých úhlavních nepřátelích, dokonce i o tom, že hledají odvážnou a nevinou dívku, aby jim ji pomohla zničit. Rozhodla se, že jim pořádně zaškodí! Zničí Vrbičku! Připlazila se k ní a upřela na ni své rudé oči. V tom okamžiku jí z očí vyšlehly dva ohnivé blesky a Vrbičku rozlomily. Radostně zasyčela a chtěla pokračovat v ničení, ale protože nescházelo mnoho k poledni, vrátila se na své místo k prameni, protože v poledne má Slunce největší sílu a z něho hadi čerpají energii.

Zatím Krakonoš, Lesana a Maruška došli k prameni. Její průvodci zmizeli, Maruška se schovala a s tlukoucím srdcem čekala. Jen měla strach, aby ten tlukot Černá zmije neslyšela! Blížilo se poledne. Najednou se změnila energie – zmije se blížila! Protáhla se těsně kolem Maruščina úkrytu a něco se jí nezdálo. Rozhlédla se a když nic nezjistila, stočila se na své obvyklé místo a zavřela oči. V té chvíli Maruška tiše opustila úkryt, vzala korunu, když zjistila, že zmije otvírá oči. Rychle na ni namířila rubín, ale zřejmě ne dost rychle. Zmije se vztyčila, zasyčela a připravovala se ke skoku. Maruška ztuhla, ani se nepohnula, jakoby zapomněla, co má dělat. Najednou někde praskla větvička a to Marušku probralo. Znovu namířila na zmiji rubín a současně klesala na kolena, aby se dotkla větvičkou z Vrbičky Země. To už ale ztrácela vědomí, přesto zmizela Černá zmiji z očí. Ta zuřivě zasyčela a chtěla se na Marušku vrhnout, ale ta byla pryč! Marně se rozhlížela! Náhle ucítila nával slabosti. Znovu se stočila na své obvyklé

místo, ale její kůže už nebyla sametově černá, ale zešedla. Už nedokázala ani zvednout hlavu, jen ještě zasyčela a byl konec. Než dozněl poslední úder zvonu vyzvánějící poledne, její tělo se rozpadlo.

Jenomže s Maruškou bylo zle. Sotva zmizela v podzemí, Krakonoš a Lesana viděli, že se něco docela nezdařilo, protože se neprobírala. Vzali jí z ruky korunu královny Černých zmijí a odevzdali ji Matce Zemi, která ji okamžitě zničila. Oni se ale teď musí postarat o Marušku. Ta v ruce stále pevně svírala rudý rubín, a to ji zachránilo. Teď ji jenom probudit, ale k tomu potřebují Jeníka, protože Marušku může probudit jenom veliká láska. Krakonoš na nic nečekal. Uhodil svojí kouzelnou holí o zem a v té chvíli byl Jeník zde. Když ale uviděl nehybně ležící Marušku a její zešedlou tvář, neubráníl se slzám. Vzal ji do náruče, houpal ji, volal nejsladšími jmény, ale vše marné. Jeho usazené oči se obrátily s prosbou k Lesaně a Krakonošovi. Ti věděli, co musí Jeník udělat, aby ji probudil, ale říci mu nesměli nic. Pokud ji opravdu miluje, přijde na to sám. Když Jeník viděl, že nic nedělají, obrátil zrak zase ke své milé. Už byl skoro přesvědčený, že se s ní bude muset navždy rozloučit, ale ještě se nechtěl vzdát! Líbal ji na čelo, na oči, jeho slzy jí zkrápěly tvář, až ji nakonec políbil na ústa. Tak ji držel nějakou dobu, když se mu zezdalo, že se pohnula. Zvedl hlavu a viděl, že pomalu otvírá oči. Maruška nevěděla, co se s ní stalo, jen se překvapeně dívala z jednoho na druhého. Na usmívající se Lesanu a Krakonoše a na uplakaného Jeníka, který ji stále pevně svíral v náručí. Pomalu se jí jasněl zrak a jasnila se i její mysl.

Krakonoš s Lesanou jí vysvětlili, že než zmizela v podzemí, přece jen ji dostihl pohled královny Černých zmijí, a kdyby ztratila, nebo upustila

rubín, už by ji nikdo neprobudil. Ani Jeníkova velká láska. Zlo bylo zničeno a všichni se radovali z velké lásky Marušky a Jeníka. Od Lesany a Krakonoše dostali krásné dárky k nastávající svatbě a po chvíli povídání se rozloučili. Jen ještě zbavili větvičky Vrbičky jejich kouzelných vlastností, aby jich náhodou nějaký nepravý člověk nepoužil ke vstupu do podzemí.

V krátké době se konala svatba a nevěsta měla na svatebních šatech připnuté šperky od Lesany a Krakonoše. Po mnohá léta schovávali větvičku z Vrbičky a vzpomínali na tajemné dění před jejich svatbou. Často se Jeník snažil vypátrat, co se tenkrát dělo, ale Maruška nepromluvila. Dodržela slib daný Lesaně a Krakonošovi.

A Vrbička? Její rozštípnutý kmen dávno ztrouchnivěl, ale z jejích kořenů vyrostlo množství vrbových prutů, takže nezahynula a je tam dodnes.

KOUZLO POHÁDEK *Rudolf Špaček*

Nedávno jsem zaslechl v televizi zajímavou informaci. Náš národ je údajně jediným na světě, který miluje nadevše pohádky, že nikde ve světě si lidé nevynucují o svátcích pohádky v hlavním vysílacím čase tolik jako u nás. A řekl jsem si, že přes všechny zádrhele a negativní zprávy přece jen v našem národě něco krásného a pozitivního podřimuje.

V něžném rozpoložení předpokládáme ukryté tajemství a býváme jim dojati, chceme mu porozumět. Plně chápeme, že princ položí život pro zakletou princeznu a ona jej může zachránit jedině tím, že obětavě a z lásky nabídne život svůj. Mávnutím kouzelného proutku nakonec všechno dobře dopadne a nepřející černokněžník shoří v plameni, který jej definitivně zbaví moci.

Kdesi v hloubi srdce vycítujeme, že ona pohádková moudrost a pravda je ryzí, poctivá a že je vlastní i nám, kteří se s hlavními hrdiny nenápadně ztotožňujeme. Jakoby to bělostné a čisté v nás bylo také na dlouhou dobu zakleto a čekalo na vysvobození z nekonečného spánku.

A možná je to právě tím, že pro spoustu agresivních a nemilosrdných příběhů a informací, které se na nás dnes a denně valí z mediálních prostředků, je člověk podvědomě přitahován světem pohádek, kde dobro vítězí rychleji, než jsme schopni zaregistrovat v běžném životě. Pohádky tak naplňují niterná přání naší duše, jejímž odvěkým údělem je hledání dobra a spravedlnosti.

NÁKUPY V ONLINE PROSTORU

JAK SI UŽÍT RADOST Z NÁKUPU A NENALETĚT?

- ▶ V současné době často využíváme možnost nákupů v online prostředí. Na to ale vsázejí mnozí podvodníci. Jak si užít nejen vánoční nákupy?

▶ VĚROHODNOST

- ▶ Vždy ověřte věrohodnost internetového prodejce. Využít k tomu lze webové stránky upozorňující na rizikové e-shopy (www.col.cz) a s opatrností také recenze ostatních nakupujících. Hvězdičky v hodnocení však automaticky nemusí znamenat spolehlivost e-shopu. Stává se, že i podvodníci první objednávky uspokojí, aby vytvořili důvěru e-shopu. I podvodné online obchody tak z počátku mohou mít několik kladných hodnocení.
- ▶ Ověřujte také povinně zveřejňované údaje např. v obchodním rejstříku. V pořádku není, pokud chybí (nebo jsou neúplné) kontaktní informace či obchodní podmínky.
- ▶ Varujícím může být podezřele nízká cena produktu, nízká jazyková úroveň e-shopu, doménové jméno z jiného oboru nebo využívání fotografií jiných legálních obchodů.

PLATBY

- ▶ Při prvním nákupu na neznámém e-shopu platte raději na dobírku.
- ▶ Chraňte před zneužitím své přístupové údaje. Pro různé přístupové účty používejte odlišná hesla. Hesla se snažte pravidelně obměňovat a nikomu je nesdělujte.
- ▶ Buďte obezřetní při online platbách. Všimněte si, zda přenos dat probíhá na zabezpečených protokolech (<https>, [tls/ssl](https://)). Vždy ověřte, zda vás webové stránky navádějí na bezpečnou platební bránu nebo zda je pro platbu využíváno aktivní zabezpečení 3D Secure.
- ▶ S nikým nesdílejte informace o platební/kreditní kartě. Výzvy k zaslání skenu platební karty rozhodně ignorujte.

JAK SE BRÁNIT?

- ▶ Zvažte možnost pojištění Internetových rizik pro případ, že byste se při svých příštích online nákupech nebo jiných činnostech v Internetovém prostředí stali obětí trestné činnosti.
- ▶ Pokud jste se stali při online nákupech obětí podvodu, řešte věc s Policií České republiky. Škody způsobené jedním pachatelem se v těchto případech sčítají a je možné, že podvodníka, který připravil o peníze vás, mají policisté již v hledáčku.

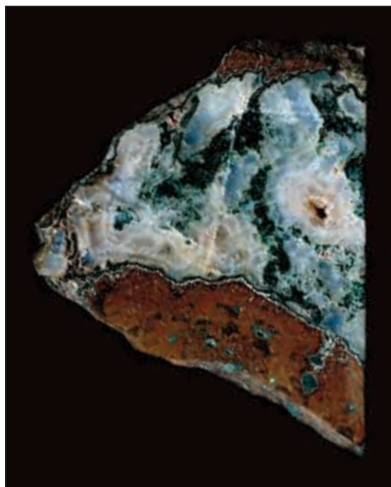
Pomáhat a chránit.

 158

Zakletá krása nitra kamenů odhalená prací JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

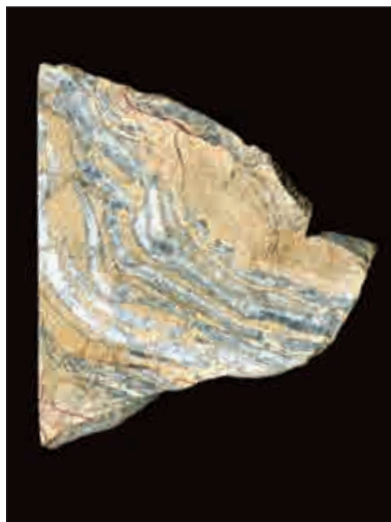
JASPIS S KŘEMENEM

- naleziště: CZ Kozákov
tvrdost: 5,5–7 (Mohse)
barva: zelená + křemen
velikost: 60 × 50 mm
použití: sběratelství
užití: povzbuzuje rozvoj
představivosti,
přeměňuje myšlenky
v činy, zajišťuje duševní,
citovou a tělesnou
rovnováhu
zpracování: řezání, broušení,
leštění, JF

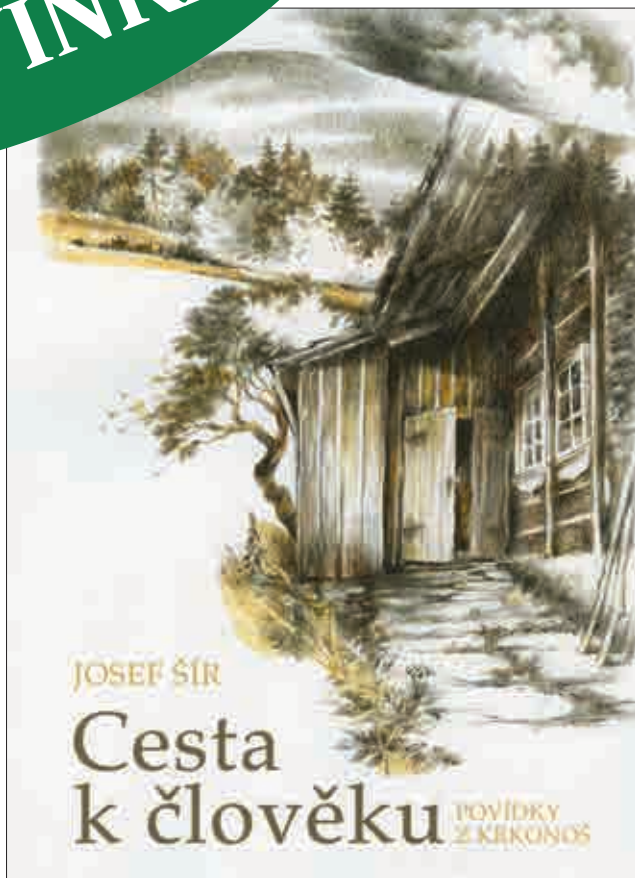

VŘÍDLOVEC – ARAGONIT S KŘEMENEM

- naleziště: CZ Karlovarsko
tvrdost: 4–5 (Mohse)
barva: žlutohnědá s křemenem
velikost: 60 × 50 mm
použití: stavitelství
užití: pomáhá zvýšit
sebedůvěru, zručnost,
tělesnou a duševní sílu;
překonává problémy,
odstraňuje utkvělé
představy
zpracování: řezání, broušení,
leštění, JF

**KNIŽNÍ
NOVINKA**

V roce stého výročí od úmrtí „spisovatele Krkonoš“ Josefa Šíra vychází kniha nazvaná Cesta k člověku, obsahuje deset próz pestrých žánrově, tematicky i lokačně. Spojuje je atraktivita příběhů, umocněná ilustracemi akademické malířky Renaty Oppeltové. V některých povídkách Šír uchovává obraz mizejícího tradičního světa hor, v jiných jej konfrontuje s novým světem.

Soubor obsahuje studii Ladislava Futtery řadící Šíra do dobového literárního kontextu, spisovatelův životopis, knižní bibliografii a vysvětlivky méně známých či zapomenutých pojmů. Vyšla začátkem prosince v jilemnickém vydavatelství Gentiana a je k zakoupení buď přímo tam nebo u regionálních knihkupců.